

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-1.

Stane mesečno 2½ pšeničnih kg, celoletno 30 pk. V marcu 1922 računamo pk po 4 din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

Delavci, delavke, sodržavljeni!

Obupni položaj je prisilil v tvrdki A. Westen v Celju zaposleno kovinarsko delavstvo, da v svrhu izboljšanja svojega položaja

proglasi stavko.

Ne mislite, da smo prišli za to zadnje orožje, ki ga imamo, da ohranimo življenje sebi in svojim otročičkom — ne da bi poiskali vseh potov, da se mirnim potom rešimo gladi in propasti.

Osrednje društvo kovinarjev v Ljubljani, kjer smo organizirani, je znano po svoji miroljubnosti in treznosti. Zahteve, ki jih je naše društvo v imenu nas stavilo, so tako zmerne, da bi se nam plača zvišala le v toliko, v kolikor je šla od zadnje regulacije draginja navzgor.

Prvi odgovor podjetja je bil tako ponižujoč, da so zaupniki društva komaj pomirjevali izstradano delavstvo. Ker se podjetnik niti pogajati ni hotel, je društvo naprosilo »Pokrajinsko upravo, oddelek za socialno skrb«, da razpiše tozadevno razpravo ter prisili podjetnika, da se teh pogajani udeleži.

Komaj je podjetnik dobil naznanilo od Pokrajinske uprave v roke, je takoj iskal povoda za uprizoritev stavke, da se mu ne bo treba pogajati. Kaj je storil?

Brez vsakega vzroka je odpustil naše zaupnike samo zato, ker so imeli nalogo, v našem imenu se udeležiti pogajani za zvišanje naših plač.

Kot dokaz, da so bili odpuščeni zaupniki vzorni in pridni delavci, naj vam služi dejstvo, da je bil eden že 12, drugi 13, tretji 23 let v tovarni zaposlen.

Pri razpravi je zastopnik našega društva zahteval, naj podjetje odpuščene delavce sprejme zopet nazaj. Ker je podjetnik to upravičeno zahtevo trdo odklonil, so se pogajanja razbila.

Naše društvo pa še ni dopustilo stavke, čeravno je ogromna večina delavstva to odločno zahtevala. Še enkrat je društvo poslalo podjetniku pismo, da sprejme zaupnike zopet v službo in poviša delavske plače.

Za odgovor smo dobili zopet pest v obraz, kajti podjetje je sporočilo, da odpuščenih ne sprejme, povišalo bo pa plače le v toliko, kakor se to njemu zdi potrebno in še to le nekaterim delavcem, katerim bo pač podjetje hotelo.

Ker ni bilo nobenega izhoda več, je naše društvo sklicalo dne 28. marca 1922 shod, na katerem je 93 odstotkov navzočih delavcev glasovalo za stavko.

Sodržavljeni! Iz navedenega boste razvideli, da je naša stavka boj za naš obstoj. Sami bomo poskrbeli, da se mir in red ne bo kalil. Nikomar ne bomo skrivili niti lasu. Našega orožja nismo dvignili proti državi, katere državljani smo.

Zato upamo, da se ne boste strinjali, če bi državna oblast enostransko pomagala podjetniku.

Naša zahteva po večjem koščku kruha je upravičena. Obramba naših zaupnikov je upravičena, kajti sama Vidovdanska ustava nam daje pravico do združenja.

Upamo, da so srca vseh tistih poštenjakov, ki trpe za svoj kruh na naši stra-

ni. Naša zmaga je zmaga vseh, ki za svoj kruh delajo bodisi z rokami ali glavami!

Za stavgkioče delavstvo:

Stavkovni odbor.

Kdor ni slep, lahko vidi.

(Evropa na robu propada.)

Govorijo, da je treba ohraniti sedanjo civilizacijo za vsako ceno. Toda kako, na kakšen način?

Zgodovina nam govori jasno kot beli dan in z neovrgljivimi dokazi, da so vojne priprave, katerih posledica so bile vojne, pogoltnile vse civilizacije, ki so nastale pred Kristusovim in po Kristusovim rojstvu. Zgodovina ne laže.

In ko se to umiranje vrši pred našimi očmi in dasiravno imamo jasne dokaze iz zgodovine pred seboj, prihajajo imperalistični diplomati z nasveti, o katerih govori zgodovina, da najhitreje učinkujejo za uničenje civilizacije. Nobena civilizacija se do danes še ni obdržala z orožjem. Orožje je spravilo tudi Evropo v položaj, v katerem se nahaja danes. Kajti jasno je bilo, če dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom izdeluje orožje, izdeluje strelivo in gradi bojne ladje, da pride nekega dne vihar, ki uniči vse. Orožje ne služi produkciji, ampak služi uničevanju. Tisti, ki si domišlja, da je zmagovalec, je ravnotako tepen kot tisti, ki je premagan, ko je vojno uničevanje doseglo gotovo mero v uničevanju.

Ako imajo res tisti resno voljo, ki kriče, da je treba rešiti sedanjo civilizacijo, rešiti, kar se rešiti da, tedaj naj ne

K POGLAVJU: RUKAVINA, OZBILJNI (RESNIČNI) UMETNIK.

Nekateri prijatelji so nas vprašali, zakaj se toliko bavimo z gledališčem. Odgovor: Ker vidimo z ene strani v njem veliko podjetje in ker se čutimo dolžni kot stranka, ki ima v svojem načelu neizprosni boj proti vsem nepostavnostim, da varujemo socialne in moralne pravice njegovih članov, ki so tudi delavci. In dalje: Gledališče je javna ustanova, katerega zlo pada z ogromno težo na hrbet vse javnosti, če se zlo v njem počenja.

V ljubljanskem gledališču se tako godi. In po vsem, kar smo te dni povedali, je razvidno, da tiči glavna krivda v njegovih glavah. Da to glavo odsečemo, bi se stepili magari z vsem svetom. Pa toliko ne bo treba, ker so nam zadnji dnevi pokazali, da je vsaj polovica javnosti na naši strani, in sicer tista polovica, ki nosi možgane za čelom, ne kosti, in ki ima v možganih toliko kriterija in energije kakor mi. Da še drugo polovico privedemo do našega pravičnega kriterija, to je namen našega boja. Ko nas bo potem večina v tej stvari enakomislečih ljudi, ni hu-

dič, da bi ne prodrli, ker danes odločuje večina tudi nasproti najbolj diplomatskemu harlekinstvu in korumpiranemu protekcionizmu, od katerega ne smemo pričakovati pametnih rešitev.

Boj je težak in dolg in morda bomo doživeli še marsikateri poraz, predno ga izbojujemo. Spominjamo samo na boje resnične umetnosti proti umetniškemu šarlatanizmu v lanskem letu, ko se je resnica borila za svoje pravice — brez vidnega uspeha seveda. Osvežimo nekatere stvari:

Predlansko leto, ko je šlo za to, da se ljubljanskemu gledališču imenuje nova uprava, so mnogo govorili, da dobi ravnateljstvo v operi naš glavni casus belli g. Fric Rukavina. Na te govorice so se zbrali najodličnejši slovenski glasbeniki, da zavzamejo svoje stališče proti takemu imenovanju. Takrat je slovenska javnost ravno začela spoznavati, kakšno kulturno pridobitev je pridobila z omenjenim gospodom, zlasti še, ko so začele krožiti zelo zabavne govorice o njegovih prejšnjih uspehih po vsem svetu in posebno v Zagrebu in v Zagrebu posebno z nekim Richardom Straußom, o katerem tudi Slo-

venci vedo, da spada med največje glasbenike na svetu. Pa o tem bomo prihodnjič pisali in prosimo bralce, da si takrat te stvari prav pazno preberejo, ker jim ne manjka romantičnega ozadja. Toda k stvari:

Tehtnica, katere prva skodelica je nosila slovensko javnost, druga pa g. Frica, se je torej že tedaj začela odločno nagibati s tisto stranjo navzdol, kjer je druga skodelica, pa ni čuda, da so ravno pravi umetniški krogi storili vse, da jo še bolj potlačijo dol. Posebno, ker so dobili preje iz samega prosvetnega ministrstva zagotovilo, da g. Rukavina, če bog da, ne bo sedel na ravnateljskem stolcu. Poslali so 2. decembra 1920 ministrstvu spomenico, ki jo bralcem podajamo v celoti:

Ministrstvo prosvete (oddelek za umetnost), Belgrad.

V najkrajšem času se ima imenovati za Kraljevo narodno opero v Ljubljani ravnatelj. Podpisani skladatelj in glasbeniki se čutimo poklicane, da varujemo napredek jugoslovanske kulture in vršimo le svojo dolžnost, če ob tej priliki zahtevamo, da se uvažujejo naše želje in ime-

poskušajo rešiti civilizacije z orožjem, ker se z orožjem sploh rešiti ne da.

Kdor hoče rešiti civilizacijo, mora znati oživeti produkcijo in izmenjavo blaga. Za rešitev take naloge pa imajo zmožnosti imperialistični diplomati iz enostavnega razloga, ker nimajo pojma o organiziranju produkcije in izmenjave blaga. Za rešitev civilizacije so poklicani ljudje, ki razumejo organizirati produkcijo in izmenjavo blaga.

Namesto, da se shajajo na konferencah imperialistični diplomati, naj pridejo skupaj organizatorji produkcije, izmenjave blaga in financ. Pokličite skupaj razne industrijske generale in finančnike! Povabite na mednarodne konference najbolj bistre glave, ki zagovarjajo sedanji gospodarski sistem in poverite jim nalogo, da organizirajo produkcijo in izmenjavo blaga! Dajte jim priliko, da razvijejo svoje zmožnosti!

In kaj po tem, če se ponesrečijo tudi ti možje, katerim poje slavo ves kapitalistični svet kot organizatorjem gospodarstva?

Če se to zgodi, tedaj bo potrjeno, da se je kapitalistični gospodarski sistem razvil do meje, ki mu je bila določena po večnem zakonu razvoja, in da je pričel umirati. Pred seboj bomo imeli dokaz, da se ne more oživeti, kar umira in kar je obsojeno, da mora umreti.

To spoznanje bo rodilo dobro, da bomo pričeli misliti na preobnovo gospodarstva. Ako sedanji gospodarski sistem umira, je treba logično zgraditi nov in boljši gospodarski sistem, ki garantira, da bo na svetu nastala boljša civilizacija, v kateri se ljudje ne bodo med seboj vojskovali zaradi mej in trgov, temveč bodo tekmovali med seboj, kdo bo dosegel najvišjo palmo kulture.

Če hočemo civilizacijo izboljšati, ne potrebujemo za tako delo orožja in imperialističnih diplomatov, ampak reorganizirati moramo produkcijo in izmenjavo blaga na ta način, da bo vsega dosti za vse, ki delajo. Dokler skoro tri četrtinke sveta strada, prezeba, trpi, dasiravno imamo sredstva, da produciramo za vse in vsega dosti, toliko časa ne smemo govoriti o rekonstrukciji gospodarstva in da branimos civilizacijo pred razpadom, če ne pokažemo z dejanji, da imamo resno voljo producirati zaradi ljudskih potreb in ne zaradi profita.

nuje bodočim ravnateljem povsem glasbeno in strokovno naobražen mož, ki bo garancija za procvit in napredek naše mlade jugoslovanske glasbene kulture.

Motreč dosedanje delovanje sedanjega ravnatelja g. Rukavine, njega ne moremo smatrati za dovolj sposobnega za to v kulturnem pogledu vелеvažno in odgovorno mesto in ga moramo odklanjati.

V Ljubljani, dne 2. dec. 1920.

Kdo je bil podpisan na tej spomenici? Bili so to v resnici najbolj in najbolj priznani glasbeniki: Marij Kogoj, Štritof Nikolaj, Janko Ravnik, Stanko Premrl, dr. Fr. Kimovec, Anton Lajovic, dr. Josip Čerin, E. Adamič, Zorko Prelovec in Lucijan Marija Škerjanc! Ljudje, proti katerim mnenju ne bi niti danes več uspelo mnenje kakega »Jutrovega« strokovnjaka, kakor je tisti g. Stanko Vurnik, ki je pred par dnevi zapisal, da spada g. Rukavina med »univerzalne gledališke talente« ali kali!

In kaj se je zgodilo? Kratek čas nato, je bil Rukavina imenovan opernim

Politične vesti.

+ Ministrski svet o generalu Zečeviču. Ministrski svet je predvčerajšnjem razpravljal o zadevi generala Zečeviča, katerega so obtožili vsi opozicionalni klubi, da je zakrivil smrt 299 in obolenje 5820 vojakov-rekrutov. V ministrskem svetu je prevladovalo mnenje — naj se ne izroči generala Zečeviča sodišču, ker ni zato nobenega povoda, pač pa se naj uvede obsežna in natančna preiskava, ki naj postavi na zatožno klopi vse podrejene, ki so bili zaposleni pri mobilizaciji decembra lanskega leta. Kakor vidimo, se uresničuje narodni pregovor: Vrana ne izključe vrani oči. Zadnjo besedo imajo seveda opozicionalni klubi, ki gotovo ne bodo ostali hladni pri takih izjavah.

+ Številke govore bolj jasno kakor pa celi regimenti razprav. V Belgradu so v finančnem odboru zvišali državne dohodke za 2 milijardi in 512 milijonov kron. V Sloveniji, kjer so bili davki že itak najvišji, so jih povišali za 228 milijonov K. Če pomislimo na lakoto in bedo, ki razsaja v naših krajih, nas je strah teh števil. Kakor je znano porabi naša vlada največ denarja za vojaštvo.

+ Načrt o šurnem delavniku na Češkem. Vlada na Češkem se je zganila in bo predložila narodni skupščini načrt zakona o osemurnem delavniku. Po tem načrtu ženske ponoči sploh ne bodo smele delati, moški pa šele od 18. leta naprej. Načrt, ki določuje za nadure običajno mezdo s 25 odstotnim povišanjem bo stopil v veljavo 1. junija t. l. Kaj pa pri nas?!

+ Atentat na Miljukova. Med predavanjem v berlinski »Filharmoniji« so pričeli s samokresi oboroženi ljudje streljati proti mizi, kjer je govoril vodja ruske kadetne stranke, Miljukov. Krogle pa so ga zgrešile in so smrtno zadele Lebakova, ki je takoj izdihnil. Nastala je strašna zmešnjava, v kateri so streljali atentatorji tudi na občinstvo. Atentatorje, ki so bivši ruski častniki, so že prijeli. (Kadeti so konstitucionalni demokrati, ki imajo v svojem programu vseslovanstvo. So torej zelo podobni po svoji »državotvornosti« našim demokratom, Miljukov je bil zlasti v vojnem času v zelo intimnih stikih s Kramarom, češkim demokratskim voditeljem. Op. ured.).

ravnateljem, katero mesto še danes vodi in katero mu hočemo ravno mi s svojimi razodeti temeljito osovražiti! Bog ni dal! Bog pa je takrat hodil po jugoslovanski zemlji v obliki proslulega ministra za prosveto Pribičevića, ali, če hočemo še jasneje govoriti, v obliki tedaj in še danes vladajoče korumpirane demokratske klike, ki se še danes trže za g. Frica! Ni lepa stvar, če govorimo politično v tej zadevi, toda pametni ljudje bodo razumeli, da klike ne istovetimo s stranko in s poštenimi ljudmi, ki tvorijo ne večino in ki so za prave ideale dovezetni, z ljudmi, ki sami trpijo pod pregrehami svojih voditeljev. Vsak razsoden človek bo razumel, da se borimo tukaj za resno stvar proti nečutenemu sistemu! In končno: med imenovanimi glasbeniki so nekateri sami, ki pripadajo demokratski stranki.

Kaj na je g. Pribičevića in njegovo kliko vodilo k temu, da nam je za celo desetletje osramotil naš najvišji kulturni hram? To so reči, o katerih bomo še naširoko pisali. Za danes premišlujte to, kar smo tukaj povedali.

+ Demonstracije proti brezposelnosti na Dunaju. Na Dunaju so bile 29. t. m. pred magistratom in pred parlamentom velike demonstracije proti brezposelnosti. Udeležilo se je teh demonstracij okoli 20.000 brezposelnih delavcev. Socialno skrbstvo je obljubilo demonstrantom svojo pomoč.

+ Ljeningovo zdravje. Po poročilih iz Moskve je Ljening, o katerem so krožile še pred kratkim vesti, da je umrl, 27. t. m. otvoril enajsti vsruski strankin zbor in pojasnjeval, zakaj se udeleži sovjetska vlada genovske konference. Vesti o njegovi smrti so razširili njegovi sovražniki, ki zasledujejo s tem svoje namene. Ljening je sicer izmučen in truden, toda o kaki smrtnonevarni bolezni ne more biti govora.

+ Velikanska stavka na Angleškem. V londonskih ladjedelnicah je izbruhnila stavka, ker so hoteli delodajalci znižati mezde. V stavki je okoli 400.000 delavcev.

Dnevne vesti.

Gospodu Beltramu ne bom odgovarjal. Še danes ne vem, če je v resnici le orodje v rokah vodilnih klerikalcev, ali je verski fanatik, ki dela preglavice tudi klerikalcem samim. Opozarjam pa na to, da je g. Sušnik, tajnik JSZ, razumel, za kaj gre in pravočasno zapustil dotično sejo. — »Naprej« je v člankih in noticah večkrat pojasnjeval, da morajo sklep vsi držati, ker ni mogoče voziti skupaj z ljudmi, ki vlečejo nazaj. Prerekanje pa nič ne pomaga. Posebno pa ne z ljudmi, ki mislijo, da nam bodo škapulirji sezidali nova stanovanja. Z. B.

Tiskarski škrat je pokvaril datum Bernotovega predavanja »O svetovnem nazoru.« Vršilo se bo v petek, 31. marca v veliki dvorani Mestnega doma.

Preiskovalna komisija, ki preiskuje škandalozne razmere pri tukašnjem gledališču, je pričela poslovati pod vodstvom g. dr. Mraka, ki je izjavil našemu uredništvu, da bodo našle vse priče, ki bodo podale izjave o razmerah pri gledališču, oporo pri pokrajinski upravi. Zato naj vse priče izpovedo brez strahu za svojo eksistenco pri gledališču. Uredništvo se je namreč prepričalo, da se mnogi člani gledališča boje izpovedati, zato

RAZNI HUMBUGI.

1. Včeraj se je oglasil tretji možakar in nas »tožil« radi našega pisanja o gledališču: g. finančni upravnik Rus. Danes se bo oglasil baje četrti, da bo večji špas: g. baletni mojster Pohan. Tako prihajajo možakarji drug za drugim in skušajo ustvariti med nerazsodnimi ljudmi mnenje, da so sami božji volki. Hla: Mi se tožb teh gospodov prav nič ne bojimo, če bi res nekaj bilo za tem! Samo vprašali bomo: Zakaj so se neki gospodje tako dolgo mudili, da nastopijo pravno pot proti našim obdolžitvam? In drugič: Kaj uganjate, gospodje, s tožbami tako mistificiranje iavnosti, ker vse, kar počenjate, je čisto navaden trik, ki se vam danes ne bo več posrečil, je humbug, o katerem bomo spregovoril besedo, da bo strmel ves slovenski svet?!

2. Najbolj nas zanima g. Rukavina. To je tisti, ki se je prvi odločil, da nas s sodiščem »prestraši«. Za protiuslugo ga bomo mi malce prestrašili: Ker ne maramo, da bi se ravno on šel z nami mance, naj izve, da bomo pri obravnavi — vseeno, če pri tisti, o kateri on pripoveduje,

se je informiralo za ta slučaj pri preiskovalni komisiji in je dobilo zadovoljiv odgovor.

Ljubljana.

Resolucija protestne skupščine S. D. J. A. v Ljubljani. 24. marca je bila protestna skupščina celokupne akad. omladine na univerzi. Razni govorniki in med njimi tudi povabljeni dr. Šerko so utemljevali potrebo obstoja medicinske in drugih že ustanovljenih fakultet. Bila je sprejeta tale resolucija:

Min. svetu v Belgradu!

Celokupna akad. omladina ljubljanske univerze, zbrana na protestnem zborovanju 24. marca na univerzi, najodločneje protestira proti ukinjenju med. fak. v Ljubljani, oziroma premestitvi posameznih fakultet v druga univerzitetna mesta. 1. Ker se s tem ruši enotnost univerze. 2. Ker je vsako rušenje in premeščenje že obstoječe, tako tudi nameravano ukinjenje med. fak., ki je integralen del univerze, protizakonito. 3. Ker je nameravano ukinjenje univerze omalovaževanje volje celokupnega slovenskega naroda, izražene v izjavah vseh političnih strank v mesecu oktobru 1921. 4. Ker je nameravano ukinjenje že obstoječih kulturnih institucij v naši državi skrajno škodljivo vsemu jugoslovanskemu narodu.

Celokupna akad. omladina zahteva najodločneje:

1. Da se ne krši v narodnem predstavništvu sprejeti zakon.

2. Da se upošteva volja akad. omladine, kakor tudi volja celokupnega slovenskega naroda.

3. Da se z dovoljnimi krediti in s tem, da se opuste vsi nepremišljeni eksperimenti z našim kulturnim središčem, omogoči uspešen razvoj in delovanje neokrnjene univerze v Ljubljani.

Sporod vijolinskega koncerta, katerega priredi prof. Jan Slais v soboto, dne 1. aprila ob 8. uri zvečer v dvorani Filharmonične družbe: 1. Cezar Frank: Sonata za gosli in klavir. 2. Maks Bruch: Vijolinski koncert v G-molu. 3. Liszt: Tarantella za klavir. 4. a) Wieniawski: Capriccio Valse. b) Fibich: Poeme. c) Drdla: Serenada. — Vstopnice po 15, 12, 10, 8, 6 Din. v pisarni »Glasbene Matice«.

ali tisti, ki se bo v resnici vršila — da bomo z vsem orožjem, katerega imamo v rokah, prisilili g. Daneša, bivšega gledališkega tajnika in njegovega nekdanjega zaupnika, da nastopi pred sodiščem kot priča proti njemu in s prisego potrdi, kar smo mi povedali in kar morda še bomo. Naše orožje je močno!

3. **Včeraj so našemu uredništvu dejali,** da nas prisilijo, dati material preiskovalni komisiji na razpolago. Ne vemo sicer, kako pristili, ker nas pa to toliko ne zanima, izjavljamo: Materiala dobite, kolikor hočete, ko boste okrivljence začasno odstranili, ko jih spravite eventuelno v preiskovalni zapor, kar se edino spodobi takim ljudem, proti katerim se vrši težka preiskava in ki vise nad njimi težke obdolžitve. Naimanj polovica gledališča ni še povedala svoje besede, ker se ne upa, ko je vladal doslej v gledališču silen teror od zgoraj. Samo zato nismo že davno preboleli te gnusne afere! Postrežemo lahko s konkretnimi slučaji! Oblasti opozarjamo, da je uradno zatrdilo, da se ne bo pričam niti las skrivil, še vse premalo in da je treba temeljitejšega jamstva. Mi verujemo v dobro voljo naših oblasti, zato smo jih opozorili.

Koncert priredi v nedeljo, dne 2. aprila v Sokolskem domu na Viču pevsko društvo »Slavija«. Vič-Glince. Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri g. Alb. Šinkovcu, brivcu na Glincah; na dan koncerta zvečer pa pri blagajni.

Celje.

TELEGRAM IZ CELJA.

Stavka je popolna. Produktivni obrati stoje vsi. Od 800 delavcev je 100 stavkokazov (mojstri in predelavci), delajo le pospravljala dela. Stavkovni odbor je sklenil prepoved alkohola za vse stavkujoče. Podjetnik je vrgel zadnjo bombo — naj pridejo po knjižice, pa ni morale prav nič pokvariti.

Javno predavanje Zvonimira Bernota, glavnega urednika »Napreja« »O svetovnem nazoru«. Po predavanju ima vsak pravico na vprašanje ali tudi na daljši govor, vendar ne nad 10 minut. — Petek, 31. marca 1922. Velika dvorana »Mestnega doma« v Ljubljani. Začetek točno ob 20., konec najpozneje ob 22. — Sedež 1. vrsti po 5 Din., v 2.—10. vrsti po 2 Din., v zadnjih vrstah po 1 Din. Stojišče 50 par.

Iz stranke.

Sotrudnike, ki mslijo poslati kak prispevek za »Majski spis«, prosimo, naj nam ga pošljejo najpozneje do 3. aprila. Pozneje došli dopisi izidejo k večjemu v majski številki »Napreja«. Vse organizacije, ki želijo imeti 1. maja shod, naj nam to naznani vsaj do 10. aprila, da jim lahko preskrbimo govornika. Naznani naj nam obenem kraj in čas vršitve, da jim ne bo treba o tem dvakrat pisati. Organizacije v sosednjih krajih naj čas shoda uredijo sporazumno tako, da bo vse en govornik lahko opravil. Organizacije in zaupniki naj vsaj do 10. aprila naročijo primerno število »Majskega spisa«, da ne bo eden ali drugi kraj ostal navsezadnje brez njega. Cena še ni določena, zagotovo pa ne bo veljal več nego 3 Din.

Kulturni vestnik.

Tretja številka »Preroda« je izšla z velezanimivo vsebino: Javno vprašanje — Uredništvo: Reformatorjem — O. V. Kunstelj. Družina — temelj preroda. — Dr. A. Breclj. Iz otroških ust — M. Koželjava. Boj — M. F. Vzgoja mladine k dostojnosti — A. Kržišnik. Drobčinice: Kaj nam pišejo: Drobč. — Vse naročnike opozarjamo, naj se kmalu poslužijo položnic, saj je naročnina itak prav majhna, a stroški so veliki! Upamo, da ne ostane naš klic klic vpijočega v puščavi. — Nabirajte novih naročnikov! V boj za prerod!

H. Sienkoiewiczovi romani v novem prevodu. Tiskovna zadruga se je odločila ustreči splošni želji in poda Sienkoiewiczove romane v novem prevodu prof. dr. Moleta, ako se prikladi zaodstno številu naročnikov. Izdajalo bo Sienkoiewiczove romane v presledkih po 3—4 tedne v snopičih po 4 pole in sicer naročnikom za ceno približno 6 dinarjev. Cena celotnemu romanu bo pozneje v knjigotržstvu višja. Začetek bo tvoril roman »Z ognjem in mečem«. Sledil mu bo »Potop«, nato »Gospod Volodijovski«, »Križarji« in »Quo Vadis«. Vabimo vse prijatelje zgodovinskih romanov, da se takoj prikladijo potom dopisnice kot naročniki na Sienkoiewiczov roman »Z ognjem in mečem«.

Priglasí naj se pošiljajo na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Prešernova ulica 54. Način plačevanja naročnine se bo sporočil naknadno. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Pravljica. Otroška leta, blaga leta srečnega spomina! Sedevali smo za pečjo ob dolgih zimskih večerih in poslušali pravljice iz tisoč in ene noči. Junak, ves svetel, velik in bleščeč, gre nad devetglavega pozvoja. Narod ga je zapisal smrti, toda zgodil se je čudež. Mladenič zaupa svoji srečni zvezdi, zroč na svoj vzor, potegne junaško meč in glava za glavo pade, dokler ni zmaj ubit. Pravljica! Danes je resnica. Devetglavi zmaj je kapitalizem, ki nas tlačí, pritiska k tlom, da še komaj dihamo. Kje je junak, da nas reši? To je naša socialistična družina, ki upa na svojo srečno zvezdo, ki trdno veruje in zaupa našemu nauku. Kako ubiti kapitalizem? Edino orožje je protikapitalizem. Razlika med obema pa je silno velika. Prvega ima v rokah ena oseba, tej je brezpogojno na razpolago in uboga na vsak migljaj. Naš kapitalizem pa je last cele družbe, vseh in nikogar, dela le to, kar mu družba ukaže in nič več. Kako nastaja naš kapitalizem? Tako da se vsak zaveden član naše socialistične družbe udeležuje po svojih močeh pri njegovem nastajanju, da nosi svoje odvišne krone na skupen kup v svojo delavsko hranilnico. Katera je ta?

Po svetu.

— **Današnji otroci.** Dozdeva se, da so otroci v zadnjih desetih letih postali mnogo bistroumnejši, kot so bili prej v tej dobi. Mogoče povzroča to moderna vzgoja, v veliki meri pa tudi precejšnja doza predrznosti in dejstva, da morajo otroci že v zgodnji mladosti misliti z lastno glavo. Seveda imajo učitelji danes z otroci več muke, kakor pa prej, ko je učitelja pri vstopu v razred pozdravila navadno grobna tišina. Lloyd George je posebno po vojni najslavnejši mož na Angleškem. Zato ga tudi učitelji v šoli stavijo učencem za vzgled. Tako je rekel učitelj nekoč nekemu učencu, ki ni znal odgovoriti na stavljeno mu vprašanje: »V tvojih letih je bil Lloyd George prvi učenec v svojem razredu!« — Pokarani učenec je malo pomislil, nato pa zabrusil učitelju v obraz: »V vaših letih, gospod učitelj, pa je bil že ministrski predsednik!«

Deček ali deklica. Profesor Julian Huxler na londonski kliniki je izjavil, da so njegovi poskusi na vplivanje spola v človeškem semenu tako napredovali, da se more že danes računati z možnostjo odreditve spola pri otroku. Stvar je že kolikortoliko znana iz l. 1898, ko se je posrečilo dumajskemu vseučiliškemu profesorju dr. Schenku odrediti spol spočetega otroka. To odkritje je zbudilo tudi pozornost ruskega carja Nikolaja II., ki je imel več hčera toda nobenega sina, ki bi zasedel po njegovi smrti carski prestol. Car je pozval dr. Schenka na dvor in res je rodila cesarica dečka na podlagi dr. Schenkove teorije.

— **Današnja Budimpešta.** Budimpešta ni nikoli slovela kot mesto pravnosti in drugih meščanskih čednosti, a kakor živi sedaj, je blaznost in pogin. Pleše se od jutra do večera in od večera do jutra. Plešejo vsi brez razlike na starost in stan. Pri tem je 2800 družin popolnoma brez vsch sredstev in odvisnih od javne miloščine. Izobraženci kidajo sneg, vse-

kakor ponoči, da jih kdo ne spozna: generali, polkovniki, majorji so srečni, če najdejo mesto v kaki banki. Od 45.000 organiziranih delavcev je 6000 brez dela. Na 100 vprašani po delu pride 23 ponudb. Od 100 strokovnih delavcev dela v svoji stroki samo 14. Po domovih za dojenčke leži po pet otrok v eni postelji, v dvorani, ki je določeno za 50 otrok, jih je stlačeni 400. V minoletem letu ni hodilo v šolo 42.000 budimpeštanskih otrok, 24.000 otrok je stalo pred mladinskim sodiščem! Bolnišnice so polne spolno okuženih otrok!

— **Ne marajo Fordov.** Henry Ford namerava preplaviti evropske avtomobilske in traktorske trge s svojimi »slavnimi« fordovi in traktorji in je v ta namen sklenil zgraditi v Hamburgu v Nemčiji veliko tovarno, v kateri bo zaposlil 40.000 ljudi. To je morda nemškemu delavcu in morda tudi povprečnemu prebivalstvu v Nemčiji všeč, ni pa všeč nemškemu tovarnarjem avtomobilov in traktorjev. »Der Tag«, glasilo nemških narodnjakov, imenuje Fordov načrt kot resno ekonomično in narodno nevarnost. Zahteva od hamburškega senata — Hamburg je namreč svobodna država — naj ne dovoli Fordu zidati tovarne, niti naj mu ne dovoli kupiti tam kakšnih stavbišč. »Der Tag« je mnenja, da v slučaju, če Ford uresniči svojo namero in začne graditi v velikem številu svoje forde v Nemčiji, bo v stanju radi cenenejšega delavstva in drugih ugodnosti v Nemčiji z uspehom konkurirati z ostalimi nemškimi podjetji te vrste. — Že sedaj se avtomobilska podjetja v deželi borijo z največjo silo, da se vzdržijo pri življenju, kaj bo pa šele potem. »Der

Tag« dostavlja: »Če hamburški senat, kljub vzgledu Bremena, ki je enako Fordovo propozicijo zavrgel, dovoli slednjemu izvršiti svoje načrte, tedaj mora poseči vmes pruska vlada in zavreči sklep hamburških legislatorjev.« Med nemškimi in ameriškimi traktorji se je nedavno vršila v Nemčiji zanimiva tekma. Ameriški so se izkazali boljši in radi tega so začeli vsi nemški tovarnarji traktorjev, kakor vsi tovarnarji avtomobilov z živahno kampanjo proti Fordu. Nemško javno mnenje se hoče obrniti proti njemu.

— **Čudežno dete.** Letos je preteklo 200 let, odkar se je porodil neverjetno nadarjen otrok, ki je vzbujal v svojem četrtem letu pozornost vsega sveta. To je bil mladi Christian H. Heineken iz Lubecka. Ko je imel 10 mesecev, je z ne navadno natančnostjo opazoval vse predmete v hiši svojih roditeljev in ko so mu ti in dojilja imenovali te predmete ter ga prihodnji dan vprašali po imenih, je otrok pokazal z roko na vsak imenovani predmet. Razen tega je poskušal točno izgovarjati imena vseh pokazanih mu predmetov. — Starši so poklicali učitelja in mali Christian je znal v osmih tednih skoro celo biblijo, poznal je stari in novi testament in svetovno zgodovino preje, nego je dovršil eno leto. Posebno se je zanimal za zemljepis, tudi je, še ne prav 3 leta star, poznal že okoli 8000 latinskih besed, a čital je že nemško in latinsko. Le pisati se je naučil šele s štirimi leti. Vrhunec njegovega čudnega življenja je bil pot v spremstvu dojilje v Kopenhagen, kjer je bil sprejet pri kralju in kjer je sedeč v naročju dojilje odgovarjal celi dve uri na različna vprašanja, ki mu jih

je stavljal začuden kralj. Temu, krasno razvitemu duhu pa je bila v očitnem nasprotju telesna slabost dečkova. Slabost je vidno ter je umrl 27. julija 1721 v starosti 4 let 4 mesece in 21 dni.

POSLANO.

Prejel sem v zadnjem tednu več pismenih vprašanj od raznih delavcev iz Trbovelj, Hrasnika, Kočevja, Velenja in Črne, če je delavska zbornica kaj ukrenila glede osebne dohodnine za rudarje. Ker mi ne pripušča čas vsakemu posebej odgovarjati, hočem torej tem potom obvestiti vse delavstvo v zadevi osebne dohodnine. Na podlagi sklepa Delavske zbornice z 19. marcem t. l. sva se jaz in gosp. dr. Likar, tajnik Delavske zbornice, podala k finančni delegaciji. Gospod nadsvetnik Barič nas je obvestil o poročilih iz Beograda o sedanjemu štadiju glede zaračunavanja osebne dohodnine, ki jo na podlagi sklepa Narodne skupščine ne bodo pobirali od draginskih doklad. Obenem pa, da so obvestili Zvezo industrijcev, da finančna delegacija ne reflektira več na odtegljaje od 1. marca t. l. torej podjetniki niso upravičeni odtegovati od 1. marca naprej osebne dohodnine za leto 1922. Če pa si bo kakšen podjetnik še to dovoljeval, naj se delavci proti takemu odtegljaju čisto enostavno uprejo.

Zagorje, 27. marca 1922.

Melhijor Čobal,
predsednik Delavske zbornice.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ.)
Odgovorni urednik: France Svetek.
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Čevljarski pomočnik, dobro iz vsako delo se sprejme. Plača dobra in služba stalna. Miha Geršak, čevljar, Rajhenburg.

Udova se želi seznaniti z možem ne izpod 50 let starim, rokodelcem, dobrega srca, ki si želi pridne in dobre gospodinje. Imam svoje pohištvo in nekaj gotovine. Naslov: Pošta Loka pri Žusmu »pod št. 50«.

Dežne plašče

za dame in gospode v veliki izbiri priporočna trdka

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

Ravnateljstvo in uradništvo rudnika Hrasnik javlja tužno vest, da je njegov priljubljeni tovariš, gospod

ing. Josip Barvirz

obratovodja rudnika Hrasnik Trboveljske premogokopne družbe

včeraj dne 28. t. m. po kratki mučni bolezni pre-rano preminul.

Pogreb se bo vršil v petek, dne 31. t. m. ob 16. uri iz deželne bolnice v Ljubljani na pokopališče sv. Križa.

Nepozabnega ohranimo v trajnem in častnem spominu.

V Hrasniku, dne 29. marca 1922.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Občnega konzum. društva

v Zagorju ob Savi

dne 9. aprila 1922 ob 2. uri popoldan v poslopu društva v Zagorju.

Dnevni red:

Preosnova pravil.

V slučaju, da prvi občni zbor dne 9. aprila ne bi bil sklepčen, se bo vršil drugi občni zbor 17. aprila ob isti uri in na istem prostoru z navedenim dnevnim redom.

Vstop dovoljen samo članom.

Za nadzorstvo:

Medvešek Josip.

VAJENCI

ključavničarski, strugarski, livarski, zvonarski itd. se sprejmejo. Urejena je posebna šola in delavnica za vajence, v kateri se podučujejo tisti, ki imajo potrebno predizobrazbo.

Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani.